

Jaarverslag 2025

Bijzondere leerstoel
'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid,
met bijzondere aandacht voor de psychiatrie'

ingesteld door het

KSGV – kenniscentrum voor
levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid

bij de

vakgroep Humanistisch geestelijke verzorging studies
van de Universiteit voor Humanistiek

Het KSGV– *kenniscentrum voor levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid* – is een studievereniging die zich richt op de relatie tussen levensbeschouwing en geestelijke gezondheid. Een belangrijk streven van het KSGV is het bevorderen van een geestelijk gezonde omgang met levensbeschouwing en zingeving. Het KSGV wil deze doelstelling realiseren door studiebijeenkomsten, publicaties, onderzoek, deskundigheidsbevordering, en door het instellen en instandhouden van bijzondere leerstoelen. Het KSGV onderneemt zijn activiteiten vanuit een christelijke inspiratie. De bijzondere leerstoel 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychiatrie' is sinds 1 oktober 2012 in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Arjan W. Braam. De bijzondere leerstoel is ondergebracht bij de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht (UvH) bij de leerstoelgroep Humanistisch geestelijke verzorging studies voor een plurale samenleving (deze heet inmiddels: vakgroep Humanistisch geestelijke verzorging studies). De bijzondere leerstoel neemt een duidelijke plaats in binnen het programma van de leerstoelgroep vanwege de doordenking van spirituele en levensbeschouwelijke vragen en problemen in relatie tot psychische problematiek en de lijn die is uitgezet richting de praktijk van de geestelijke verzorging en het onderzoek daaromtrent. De leerstoel is per 1 oktober 2022 wederom met vijf jaar verlengd.

Arjan Braam werkt als psychiater in de crisisdienst van Utrecht en als opleider psychiatrie bij Altrecht geestelijke gezondheidszorg. De leerstoel voorziet in een wekelijkse inzet van een werkdag per week.

Het curatorium van de leerstoel bestaat uit de leden: mw. prof. dr. G.C. Jacobs (UvH, voorzitter vakgroep 'Humanistisch geestelijke verzorging studies', en voorzitter van dit curatorium), prof. dr. C.J.W. Leget (UvH, leerstoelgroep 'Zorgethiek') en mw. dr. M.M.E. Vroon - van Vugt (KSGV, lid dagelijks bestuur).

A. ONDERZOEKSACTIVITEITEN

In het kader van de leerstoel is in 2025 aan diverse onderzoeksprojecten gewerkt:

- Kwantitatief, longitudinaal onderzoek over kerkbezoek en frequentie van bidden over een periode van 20 jaar bij ouderen, (voortzetting van de eerste studie in het onderzoeksproject van Arjan Oosterwijk) op basis van gegevens van de Longitudinal Aging Study Amsterdam.
- Ontwikkeling van onderzoeksthema's naar aanleiding van de ontwikkeling van de multidisciplinaire zorgstandaard Zingeving in de psychische hulpverlening.
- De conceptuele veldverkenning ten aanzien van thema's in de geestelijke verzorging in de GGZ, zoals over existentiële vragen en over de wisselwerking tussen geestelijk verzorger en medewerker ervaringsdeskundigheid wordt voortgezet met onderzoek door masterthesis studenten aan de UvH; de poster uit 2023 (World Congress of Psychiatry, Wenen) dient als basis voor het artikel.

Naast onderzoek in het kader van de leeropdracht werden de volgende onderzoeksactiviteiten ontplooid:

- praktijk-evaluerend onderzoek bij de crisisdienst Utrecht;
- begeleiding van wetenschappelijk onderzoek van arts-assistenten en andere medewerkers van Altrecht GGZ.

B. PROMOTIEBEGELEIDING

In de verslagperiode werden de volgende promotieonderzoeken begeleid:

- Mw. A. Steen, psychiater (GGZ Centraal, UvH); i.s.m. dr. C. Schuhmann, dr. H. Berghuis en prof dr. G. Glas - *Meaning in life in personality disorder. Studies in the context of clinical psychotherapy*; promotie vond plaats in Utrecht op 23-05-2025
- Mw. C. Outshoven – Stigter MSc (Altrecht, Hogeschool Utrecht, UvH)
Humane access to emergency mental health care; Towards developing adequate triage

- by telephone in referrals of police to emergency mental health services;*
- Mw. A.B.M. Hallo – van Bakkum MA (GGZ Dimence) *Finding Meaning in Psychiatric Recovery;*
 - Dhr. T. Huijs MSc (Confidential supporter, owner Huijs Consult) *Spirituality, well-being and psychological distress as domains of depression and burn-out in a secular country, an explorative research program;*
 - Mw. M. Tip, MA (Humanistic counsellor, Florence nursing home, Den Haag); met dr. W. van der Vaart *Gero transcendence as a life perspective among oldest old nursing home residents;*
 - Mw. H. van Dijk – Rebel MSc (verpleegkundig specialist, Altrecht); met mw. dr. U. Danner, senior onderzoeker Altrecht, docent psychologie Universiteit Utrecht. *Meaning in life in the encounter between suicidal patients and their mental health care professionals;*
 - Mw. M. de Vries MA (geestelijk verzorger, GGZ Rivierduinen en GGZ Ingeest); met mw. prof. dr. C. Anbeek (Radboud Universiteit), dr. J. Bogers (opleider psychiatrie GGZ Rivierduinen) en mw. dr. G. van Son (senior onderzoeker, GGZ Rivierduinen). *The search for meaning during psychiatric recovery: a qualitative research project into existentiality, dialogue and its difficulties among young adults with severe mental illness;*
 - Mw. Drs. A.J. Bouwhuis-van Keulen (psycholoog); met Prof. dr. em. G. Glas, Vrije Universiteit Amsterdam [eerste promotor], en mw. prof. em. L. Eurelings – Bontekoe. *The influence of attention to religion in therapy on treatment outcome;*
 - Mw. J.R.M. van Egmont, MSc (psycholoog); met prof. dr. A. Liefbroer [eerste promotor], Tilburg University, Tilburg School of Theology. *Zorg voor zingeving in de GGZ: de praktijk van zingevinggerichte zorg bij mensen met een ernstige psychiatrische aandoening.*

C. ONDERWIJSACTIVITEITEN

Sedert de aanvang van de leeropdracht werden de volgende onderwijsactiviteiten verzorgd:

- Gastcollege in serie Martien Schreurs over module over uitsluiting en humanisering
- gastdocent over het onderwerp 'Psychopathology' (twee ochtenden per studiejaar) in blok Psychologie;
- gastdocent 'Zingeving' in het kader van psychische hulpverlening;
- begeleiding van Master-thesis studenten over onderwerpen zoals levensbeschouwing en psychiatrisch herstel als eerste begeleider (ca. twee per jaar als eerste begeleider en ca. twee per jaar als 'meelezer', hetgeen fungeert als rol van examinerator).

D. PUBLICATIES (2025)

- Tip, M., Braam, A.W., & Vaart, W. van der (2025). Gerotranscendence as a life perspective among nursing home residents; a qualitative study into positive aging while dependent on 24/7. *Journal of Advanced Nursing*, 81(5), 2546-2557. Doi: 10.1111/jan.16488.
- Steen, A., Braam, A.W., Hoogendoorn, A.W, Berghuis, H., & Glas, G. (2025). Meaning in life as an outcome of inpatient or day-hospital psychotherapy for personality disorder. *Personality and Mental Health* 19(1), e70001. Doi: 10.1002/pmh.70001.
- de Vries, M. L. D., Janse, P., Anbeek, C. W., & Braam, A. W. (2025). Existential concerns among young adults with psychotic vulnerability in mental health care: a qualitative study in the Netherlands. *BMC Psychiatry*, 25(1), 103. Doi: 10.1186/s12888-025-06551-7.
- Hallo-van Bekkum, B., Strijbos, D.W., Schuhmann, C., & Braam, A.W. (2025). Finding meaning in psychiatric recovery: A literature review of approaches to meaning in

life within mental healthcare. *Journal of Religion and Health*, 64(5), 3566-3591. Doi: 10.1007/s10943-025-02387-3.

- Deeg, D.J.H., Tilburg, T.G. van, Visser, M., Braam, A.W., Stringa, N., & Timmermans, E. (2025). 'Blue Zone' in Nederland: recept voor gezond ouder worden? *Geron* 27 (1), <https://gerontijdschrift.nl/artikelen/blue-zone-in-nederland-recept-voor-gezond-ouder-worden/>
- Strijbos, D.W., Braam, A.W., Deschamps, P.K.H., Glas, G., Klumpers, U. (2025). De opleiding psychiatrie: 10 jaar vooruit. *Tijdschrift voor Psychiatrie* 67(2): 110-114. PMID: 40052911.
- Koenjer, H., Nieuw Amerongen-Meeuse, J. van, Gambieraki, D., Mussche, A., Braam, A. & Jongasma, H. (2025). Religie, spiritualiteit en herstel in de forensische, transculturele psychiatrie: kansen en belemmeringen. *Tijdschrift voor Forensische Psychiatrie en Psychologie* 2025 (3) 1, 7-27. Doi: 10.5553/TFPP/295044302025003001002.
- Braam, A.W., Verhagen, P.J., & Hoenders, H.J.R. (2025). Zingeving (Niveau P+3). In: A.J.L.M. van Balkom, S. Claes, D.B. Oosterbaan & B.G. Sabbe (red.), *Leerboek Psychiatrie*. Vierde, geheel herziene druk. Amsterdam, Boom / De Tijdstroom, Hoofdstuk 4.7, pp. 109-116.
- Luykx, J.J., & Braam, A.W. (2025). Acute psychiatrie. In: A.J.L.M. van Balkom, S. Claes, D.B. Oosterbaan & B.G. Sabbe (red.), *Leerboek Psychiatrie*. Vierde, geheel herziene druk. Amsterdam, Boom / De Tijdstroom, Hoofdstuk 30, pp. 503-511.

E. VOORDRACHTEN, LEZINGEN, CONGRESDEELNAME, ADVISERING, E.D. (2025)

- Voorjaarscongres Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie. Co-auteur bij poster: *'Ruimte' en behoefte aan 'stilte' onder psychiaters in de GGZ: een kwalitatief onderzoek*, drs. F. Özin, prof. dr. A.W. Braam, prof. dr. B.G. Tiemens. Maastricht, 09-04 tot 11-04-2025.

- Referaat Altrecht GGZ, Kennis- en expertisenetwerk Kinder- en Jeugdpsychiatrie.
Zingeving in de psychische hulpverlening voor jeugdigen en adolescenten: zinvol?
Utrecht, 22-04-2025
- Tilburg University. Symposiumvoorzitter ter gelegenheid van de oratie van prof. dr. Anke Liefbroer. Titel symposium: Zinvol leven in een prestatie maatschappij: jongvolwassenen en hun mentale welzijn. Eigen inleiding: *Zorgstandaard zingeving in de psychische hulpverlening, ELMO en Zingeving in de psychische hulpverlening voor jeugdigen en adolescenten*. Tilburg, 06-06-2025
- Wiegerinck & Singermuseum ('Wij zijn natuur' tentoonstelling), symposium Alle Verbindingen. Zichtbare en verborgen verwevenheid van binnen en buiten. Spreker: *Verbonden met religie of: Why did Freud reject God?* Laren, 12-06-2025
- Boom Psychologie en Psychiatrie, Masterclass Zingeving in de GGZ-praktijk – verdieping, verbinding, herstel. Eerste sessie: *Levensbeschouwing en zingeving in kaart gebracht – wetenschap en richting*. Online cursus sessie, 18-09-2025
- 25th WPA World Congress of Psychiatry, Praag, Tjechië, 5-10 t/m 8-10-2025. Twee posters:
 - *Care needs as pertaining to meaning and purpose in life for patients with severe mental illness*. A.W. Braam, M. van Vliet, & W. Swildens;
 - *Emergency department evaluations of suicidal behavior in Curaçao*. N.W. Verstappen & A.W. Braam.
- Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie. Opleidingssymposium. Inleider: *Psychiater worden en psychiater zijn: van woorden naar waarden*. Zeist, 20-11-2025.

F. ADVISERING / COMMISSIES / NEVENFUNCTIES:

- Lid redactieraad / editorial board

- Psyche & Geloof

- Religions
- The International Journal of Psychiatry in Medicine

Reviewer voor diverse internationale psychiatrische en gerontologische tijdschriften;

- Consulting Editor van de “International Series in Mental Health and Religion”;
 - Adviseur voor de SPIRIT studie i.s.m. Kennisinstituut Christelijke GGZ; het betreft een groepsinterventie voor GGZ-cliënten met bijzondere aandacht voor zingeving, spiritualiteit en religie, naar Amerikaans model (D. Rosmarin, Harvard) ; in Nederland lopen pilot-studies in meerdere GGZ-instellingen, gecoördineerd door mw. dr. Joke van Nieuw Amerongen - Meeuse.
- Voorzitter van het dagelijks bestuur van het KSGV;
- Deelnemer en mede-initiator in *Federatie Zingeving en Geestelijke Gezondheid FZGG*
- Lid van de European Network en Scientific Board van de *European Conference on Religion, Spirituality and Health* (RSH), voorbereiding van de tiende Conferentie in 2026 in Basel, Zwitserland.

Oppositie (en lid van de leescommissie):

- mw. Dr. H. Pellens 22-09-2025, *The existential layers of depression: An exploration of depression as an affective, embodied and relational experience*. KU Leuven, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Research Unit Clinical Psychology, België.

Promotor prof. dr. S. Vanhooren en copromotores prof. dr. J. Dezutter en prof. dr. Patrick Luyten

- Adviseur Expertisenetwerk Zingeving Altrecht (voorheen: dienst geestelijke verzorging), t.a.v. beleid en onderzoeksprojecten.

Lid van de expertgroep voor twee onderwijsmodules ten behoeve van het landelijk onderwijsbureau van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie:

- Sociale Psychiatrie
- Filosofie, ethiek en levensbeschouwing

(tevens docent / tutor in opleidingsconsortium Midden – Nederland)

G. MEDIA

- Podcast 'Arjan Braam - Zorgstandaard zingeving in de psychische hulpverlening' (Psyche & Geloof) <https://nl.radio.net/podcast/psyche-geloof-de-podcast> 14-03-2025